

Streszczenie Pracy Doktorskiej

Doktorant: Szymon Jellonek

Tytuł Pracy: *Tożsamość kulturowa rzymskich kolonii na przykładzie lokalnego mennictwa w I-III w. po Chr.*

Promotor: dr hab. Prof. UJ Jarosław Bodzek

Data: 11.09.2020 r.

Zdaniem badaczy monety są uważane za najbardziej wyraziste symbole tożsamości oraz statusu starożytnego miasta. Dlatego podjęta została bezprecedensowa próba analizy mennictwa 67 rzymskich kolonii. Szczególna uwaga została poświęcona programom ikonograficznym oraz umieszczonym na monetach legendom, które bezpośrednio wskazują na tożsamość kulturową. W toku badań wydzielono cztery cechy wyróżniające mennictwo kolonialne spośród rzymskiego mennictwa prowincjonalnego. 1.) Status kolonii jest wszechobecny na monetach tychże. Pojawia się najczęściej w formie skróconej C/CO/ COL/COLO, bądź rzadziej w wersji greckiej KOA. O jej znaczeniu świadczy fakt, że nawet w przypadkach kiedy z jakiś powodów pomijano pozostałe tytuły (szczególnie w III w.) to status kolonii wciąż pozostawał na monetach obecny. 2.) Rozbudowana tytulatura jest charakterystyczna dla monet kolonialnych. Wraz ze statusem kolonii i czasem metropolii również zapisywano pozostałe tytuły skrótowo. Za ich pomocą można śledzić zmiany zachodzące w koloniach m.in. refundacje. 3.) W zdecydowanej większości, niezależnie gdzie kolonie były położone, język jakim zapisywano legendy była łacina. 4.) Trzy główne motywy ikonograficzne zarezerwowane dla monet kolonialnych.

W toku pracy wyróżniono wspomniane trzy uniwersalne motywy, które pojawiały się w mennictwie kolonialnym niezależnie od okresu oraz położenia geograficznego. Motyw kapłana orzącego za pomocą pary wołów wskazuje na rytuał *aratrum*, podczas którego dokonywano, na wzór Rzymu, wyznaczenia pierwotnych granic miasta (*sulcus primigenius*). Wszak pierwowzorem kolonii był właśnie i Rzym. Drugim powszechnym motywem były różnego rodzaju legionowe symbole (sztandary- *vexilla*, orły legionowe- *aquilae*, znaki-*signa*), które wskazywały na militarną przeszłość kolonizatorów, wywodzących się często od legionowych weteranów. Trzecim popularnym motywem była figurka Marsjasza, który utożsamiany był z wolnością (*signum libertatis*), w przypadku mennictwa kolonialnego był wyznacznikiem posiadania przez miasta statusu kolonii. Wszystkie te trzy uniwersalne motywy ikonograficzne wskazywały na silne związki z Rzymem.

Jednocześnie kolonie pielęgnowały również lokalną tradycję wprowadzając do swojego repertuaru ikonograficznego lokalne bóstwa mity czy bóstwa. Popularne były wizualizacje legend związanych z fundacją miasta (np. założenie Aleksandrii Troas przez Aleksandra Wielkiego), tudzież mitycznych fundatorów (Amfilochus w Mallus czy Parios w Parium). Chętnie prezentowano również lokalne sanktuaria (m.in. Sydon, Heliopolis) oraz budowle o szczególnym znaczeniu dla miejscowych (latarnie w Laodicei i Koryncie; port w Patras; bramy miejskie w Filippi i Emericie; mosty w Butryncie i Aleksandrii Troas).

Pomimo takiego zróżnicowania w doborze motywów ikonograficznych należy zwrócić uwagę na fakt, że mennice kolonialne były monety raczej sporadycznie i przede wszystkim na użytek lokalnych mieszkańców. Zatem stanowiły medium za pomocą którego przekazywano odbiorcom wybrane treści. Motywy kolonialne umocnione przez łacińskie zazwyczaj inskrypcje miały za zadanie podkreślić związki kolonii z Rzymem. Natomiast wykorzystanie lokalnych motywów miały z drugiej strony wzmacniać lokalny patriotyzm. Co w efekcie prowadziło do integracji obu czynników i powstania nowej synkretycznej tożsamości kulturowej.

Streszczenie Pracy Doktorskiej

Doktorant: Szymon Jellonek

Tytuł Pracy: *Tożsamość kulturowa rzymskich kolonii na przykładzie lokalnego mennictwa w I-III w. po Chr.*

Promotor: dr hab. Prof. UJ Jarosław Bodzek

Data: 22.09.2020 r.

Cultural Identity of Roman Colonies according to the coins in 1st -3rd Cent. AD.

The most explicit symbols of a city's identity and status were its coins. Therefore, an unprecedented analysis of 67 coinages of Roman colonies has been conducted. The essential aspects of cultural identity are manifested in iconographic program and inscriptions. According to mine research, there are four main features distinctive for colonial coinage. 1.) The colonial status (in an abbreviated version C/COL/COLON, ΚΟΛ) was frequently put on coins to indicate its great significance for the inhabitants. 2.) Another characteristic are developed titles usually related to emperors (Julia, Augusta, Aelia) or to Roman virtues (Felix, Pax), that follows the specific changes and refunds. 3.) The legends on Roman colonial coins were mostly in Latin. 4.) There were three iconographic motives reserved for colonies.

Three universal types for Roman colonies, that were remarked in process of analysis. These types appeared on colonial coins no matter where and when colonies were located. A veiled figure plowing with two oxen the very first furrow (*sulcus primigenius*) was reminiscent of foundation act of colony. The colonies named as the miniatures of Rome were founded in the same way as Romulus established Rome. Another type presented legion standards: *vexillia*, *aquilae* and *signa*, which referred to military past of the colonists, who were often descendants of Roman legionaries. Third type reserved for colonies was a figure of Marsyas, who used to be perceived as symbol of colonial liberty (*signum libertatis*). All of these three types were strictly connected with Roman identity.

Simultaneously colonies highlighted local, pre-Roman traditions introducing to iconographic repertoire local gods and heroes. The ancient cultural identity was manifested by common founders and foundation myths. Therefore Alexander the Great was presented on coins of Alexandria Troas as a founder, likewise Amphilochus in Mallus and Parios in Parium. Another aspect of local identity were famous sanctuary, like those in Sidon and Heliopolis. Moreover monumental architecture and landscapes played important role on colonial coins (lighthouses- Corinth, Laodicea Maritima; harbor- Patras, Corinth; city gates-Emerita, Philippi; bridge- Buthrotum, Alexandria Troas; Mt. Gerizim in Neapolis).

Despite the diversity in selection of iconographic motives, it is essential to highlight, that colonial mints struck coins rather occasionally for the use of local residents. They played a role of medium corresponding between elites and inhabitants, therefore coins transmitted message from local government to audience. Colonial, universal motives such as *aratrum* ritual, military symbols and Marsyas manifested relations with Rome. However, development of colonial coinage shows that the indigenous motives became gradually more popular enhancing local patriotism. Eventually both traditions initiated integration which created a new syncretic cultural identity.